

Flickans lilla?

Pappa och storebror har snopp. Mamma har trosor.

Johanna 3 år

Det är inskolningens första trevande dagar på förskolan och flertalet föräldrar sitter på golvet och betraktar barnens lek. En liten pojke tultar omkring med blöjbaken putandes och hans ena hand letar sig hela tiden ner i blöjan och han pillar förtjust på snoppen. Hans pappa försöker förmana honom men ger snart upp och ler urskuldande mot övriga föräldrar. Tillslut säger han ”Ja, ni vet hur det är, har de väl hittat den så släpper dom den aldrig, eller hur”? Alla föräldrar, inklusive jag själv, skrattar igenkännande. Det brukar vara ett stort samtalsämne att berätta om den dagen då pojken för första gången fick tag i snoppen och drog. Jag har en dotter och det är inte alls någon som tycker det är charmigt när hon går med i handen i blöjan och pillar. Flickors underliv är varken roligt eller charmigt utan mest skamligt och ska helst gömmas undan.

I tidningarnas födelseannonser syns ibland den käckä annonsen ”Hej hopp, det blev en med snopp”. Men att sätta in en likvärdig annons när en flicka föds vore nästan otänkbart. ”Hurra, kom och titta, det blev en med...”

För pojkar är det så självklart. De har en snopp. Den är bra att ha och de har all anledning att vara stolta över denna skapelse. För flickor är det av någon anledning inte lika enkelt.

I många förskolor pratas det om pojkars snoppar, medan flickor har ett mer anonymt ”där nere”, eller så används familjens eget lilla ”mysord”. Trots all öppenhet och efter 50 år med sexualundervisning i skolan är kvinnans kön fortfarande osynligt, hemligt och namnlöst. Till och med i den utsträckningen att det inte finns något officiellt namn som går att slå upp i svenska akademins ordlista (SAOL). Snopp står det där i och med betydelsen pojkens yttre könsorgan. Men motsvarande finns inte för flickor. Skillnaden mellan flickors och pojkars sexuella utrymme är inte något som skapas på högstadiet, det har inte bara med glåpord och rädslan för våldtäkt att göra. Det börjar mycket tidigare. Flickor får tidigt lära sig att skämmas för sitt underliv. Att kunna värdera sitt könsorgan utan att uppleva att det är en osynlig och onämnbart del av kroppen samt att kunna prata om det utan att känna skam är viktigt för den personliga integriteten. Kroppskunskap är viktigt både för självkänslan och i relationen till andra. Pojkar har ett namn på sitt yttre könsorgan och vidrör snoppen naturligt flera gånger varje dag när de går på toaletten. För flickor krävs en väldigt aktiv handling bara att se det yttre könsorganet, som dessutom inte bör vidröras offentligt och är näst intill onämnbart. Detta kan påverka synen på rätten till sin egen lustupplevelse. Hur ska en individ kunna vara sexuell om det inte ens könsorganet kan namnges? Det är svårt att tycka om och skydda något det inte pratas om. Ju bättre flickor (och pojkar) känner till sina egna kroppar desto mindre är risken för att de ställer upp på något som de egentligen inte vill.

Pojkar uppfostras å andra sidan med totalt fokus på sitt kön med allt vad det för med sig. RFSU försökte starkt att mynta ett begrepp som skulle bli det allmängiltiga och kom i början av detta sekel med förslaget snäppa. Efter det kom brevskörden, tusentals brev från ornitologer i nordn, för detta är nämligen en av våra kända vadarfågelarter. Men skam den som ger sig, de tog nya tag, och har nu myntat begreppet snippa.

Sexualundervisningen i årskurs åtta handlar mycket om tonårshormoner. Men mest tycks den handla om pojkarnas hormoner och lust, om blöta sängar, stånd och lust. För flickor handlar det mest om mens, graviditet och risken att bli våldtagen - så det kan vara klokt att fundera över vilka signaler en utmanande klädsel ger. Nej, jag pratar inte om 70-talet utan dags dato. Det yttras sällan ett ord om lubrikation eller pirr i byxan och inte heller här nämns ett vettigt ord på det yttre könsorganet.

När min dotter var ett år skulle min mamma byta blöja på henne. Saga låg sin vana trogen och pillade i underlivet och såg sin mormor i ögonen och sa stolt "Kana lilla ulla" och mormor förstod ingenting. Jag tillhör nämligen en av de många flickor som växt upp i tron att jag är könslös. I min familj fanns det inget ord för oss flickor att använda när vi skulle prata om könsorganet. Detta har jag ändrat på med min dotter. Det hon stolt deklarerade för sin mormor vid blöjbytet på sin ett-års svenska var att "Saga pillar vulvan". När jag översatte detta för min mor såg hon mest förlägen ut. Hon har hittills aldrig själv uttalat ordet efter det men hon ler glatt åt sitt barnbarn då hon använder det och det är en början.

Men visst kan det kännas genant även för en luttrad jämställdhetskämpe ibland. Jag var på Kim Anderzons bejublade show *Vivagina* i Stockholm för ett par år sedan. Hon lyfte då upp genusstrukturen i vårt språk och kvinnans undångömda och nedvärderade könsorgan. Hon lyfte bland mycket annat ordspråket "Det är stake i dig!" och sedan fick vi (kvinnor) i publiken gemensamt utropa "Det är fitta i mig!" Och jag satt faktiskt nästan och skämdes över min vokabulär.

Så låt oss möjliggöra för nästa generation att glatt gå och dra i sina små snoppar och "lilla ullan"!

Kajsa Svaleryd
Tidningen förskolan 2007

Boktips för barn:

Har Loppan snopp? Av Lenain ochThierry, Rabén & Sjögren 2003

Flickans lilla av Scholtz, Egmont Richter 2003

Totte och Malin av Wolde, Natur och Kultur 1998

Boktips för ungdomar och vuxna:

Lilla snippaboken av Höjer, Rabén & Sjögren 2004

Lilla snoppboken av Höjer, Rabén & Sjögren 2002

Kukbruk av Forsberg, Bonnier utbildning 2004

Från pirr till petting av hamberg, Bonnier 2003

Fittfakta av Nevin, RFSU 2002

Kukfakta av Laack, RFSU 2002